



РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ИФ
1010/2023



ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-368/2023-02 датум: 27. 10. 2023.

ГЕТЕН – ЦЕНТАР ЗА ПРАВА ЛГБТИКА ОСОБА

Милан Ђурић, заступник

11000 БЕОГРАД
Томаша Јежа 4

Поштовани господине Ђурићу,

У прилогу Вам достављамо мишљење са препорукама Повереника за заштиту равноправности бр. 07-00-3682023-02 од 10. октобра 2023. године, донето на основу Ваше притуже.

С поштовањем,

ПОМОЋНИЦА ПОВЕРЕНИЦЕ
ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ


Мирјана Кецман





РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

ИФ
1010/2023



ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 07-00-368/2023-02 датум: 10. 10. 2023.

МИШЉЕЊЕ

Мишљење је донето у поступку поводом притужбе Удружења „Гетен – Центар за права ЛГБТИКА особа“ из Београда против Нинослава Јовановића због дискриминације на основу родног идентитета. У притужби је наведено да је Нинослав Јовановић државни секретар у Министарству за људска и мањинска права и друштвени дијалог, и да је написао две кратке објаве на друштвеној мрежи Фејсбук поводом победе трансродне манекенке на избору за Мис Холандије 2023. - у првој поруци изјавио је да је „О tempora o mores... Представница Холандије на избору за Miss Universe је представник (са емотиконом који се смеје)! Атак на традиционалну породицу са свих страна, е то је!“, а да је у другој објави поновио дискриминаторни став изневши да „одмах побегне у Босну чим чује да је мушкарац победио на избору за Мис у Холандији“. У прилогу притужбе достављени су снимци објаве на профилу Нинослава Јовановића. У изјашњењу Нинослава Јовановића је наведено да је „објава свакако објава на мом личном профилу на друштвеној мрежи Фејсбук“, као и да фотографија која је достављена уз притужбу као његова објава не постоји као таква на његовом профилу на друштвеним мрежама, тј. по садржају није истинита. Уз изјашњење Нинослава Јовановића нису достављени докази који оспоравају наводе притужбе, док је непосредним увидом у његову профилну страницу на Фејсбуку утврђено да је стављао и мењао објаве које и након изјашњења садрже коментаре поводом чињенице да је за Мис Холандије изабрана транс жена, односно коментаре који алудирају да је у питању мушкарац. У складу са одредбама члана 45. став 2. Закона о забрани дискриминације, Нинослав Јовановић није доставио доказе којим је оспорио наводе притужбе. У вези са наведеним, Повереник је донео мишљење да је Нинослав Јовановић, државни секретар Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, повредио достојанство транс особа на основу родног идентитета тако што је јавно, на свом профилу на друштвеној мрежи Фејсбук, изнео ставове који стварају понижавајуће и увредљиво окружење, чиме је повредио одредбе члана 12. Закона о забрани дискриминације. Повереник је препоручио Нинославу Јовановићу да уклони објаве са свог профила на друштвеној мрежи Фејсбук које се односе на избор за Мис Холандије; да се састане са подносиоцима притужбе, односно представницима организације цивилног друштва која се бави заштитом транс особа како би се ближе упознао са проблемима и изазовима са којима се суочавају транс особе, као и да убудуће у оквиру својих активности не крше законске прописе о забрани дискриминације.

1. ТОК ПОСТУПКА

1.1. Поверенику за заштиту равноправности притужбом се обратило удружење „Гетен –Центар за права ЛГБТИКА особа“ из Београда, против Нинослава Јовановића, због дискриминације на основу родног идентитета.

1.2. У притужби је, између осталог, наведено:

- да је Нинослав Јовановић, државни секретар у Министарству за људска и мањинска права и друштвени дијалог, на свом профилу на друштвеној мрежи Фејсбук а поводом избора за Мис Холандије, објавио статус да је „представница те земље заправо представник“ као и да је на тај начин „извршен атак на традиционалну породицу“;
- да сматрају да је овим статусом извршен акт дискриминације на основу родног идентитета јер су трансродне и транссексуалне особе стављене у понижавајући контекст, а посебно је опасна чињеница да је у питању високи државни представник;
- да сматрају да је оваквим ставовима угрожено достојанство трансродних особа по основу родног идентитета, и да је направљен још већи јаз између транс заједнице и већинске (цис) заједнице у Србији;
- да је државни секретар у Министарству за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Нинослав Јовановић, 10. јула 2023. године написао две кратке објаве на друштвеној мрежи Фејсбук поводом победе трансродне манекенке на избору за Мис Холандије 2023.
- да је у првој поруци изјавио да је „представница Холандије заправо представник“, те да та чињеница представља „атак на традиционалну породицу“;
- да је у другој објави поновио дискриминаторни став изневши да „одмах побегне у Босну чим чује да је мушкарац победио на избору за Мис у Холандији“;
- да је Нинослав Јовановић запослен на функцији државног секретара у Министарству за људска и мањинска права и државни дијалог (почев од 2020. године) и по позиву би требало да ради на промоцији људских права, нарочито права мањина и рањивих група;
- да је оваквим изјавама, нарочито имајући у виду да долази са највиших положаја и од особе која би људска права требало да унапређују, озбиљно угрожено достојанство трансродних особа, шансе за унапређење права ове заједнице, као и да овакве и сличне изјаве представљају облик психолошког насиља над изузетно рањивом групом у нашем друштву, поготово имајући у виду да су изречене од државног секретара у Министарству за људска и мањинска права, те доприносе нормализацији насиља што за последицу може имати појачани степен различитих видова насиља према транс особама у Србији.

1.3. У прилогу притужбе достављени су два снимка профилне странице Нинослава Јовановића на друштвеној мрежи Фејсбук.

1.4. Повереник за заштиту равноправности спровео је поступак у циљу утврђивања правно релевантних чињеница и околности, а у складу са чланом 35. став 4. и чланом 37. Закона о забрани дискриминације¹, па је у току поступка затражено изјашњење Нинослава Јовановића. Повереник је од Нинослава Јовановића први пут затражио да се изјасни о наводима и основаности притужбе 21. јула 2023. године, а затим поново 28. августа 2023. године.

¹ „Службени гласник РС“, број 22/09 и 52/2021

1.5. У изјашњењу Нинослава Јовановића, државног секретара Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, од 30. августа 2023. године наведено је:

- да не постоје никакве дискриминаторне тенденције у објави „*која је свакако објава на мом личном профилу на друштвеној мрежи Фејсбук*“;
- да фотографија која је достављена уз притужбу као „*моја објава*“ не постоји као таква на његовом профилу на друштвеним мрежама, тј. по садржају није истинита;
- да сматра да никако његова објава не представља говор мржње према било коме, јер „*то није нити као намера нити суштински*“;
- да је његов „*лични став да ЛГБТ особе у Србији имају много веће проблеме од избора за најлепшег у Холандији, на којима морамо заједнички радити, како би унапредили положај ЛГБТ особа и остварили њихову пуну друштвену укљученост*“;
- да сматра „*врло тенденциозним исказивањем искључиво наводно негативног става, док рецимо моја лична јавна вишегодишња подршка путем исте друштвене мреже али и личним присуством на Еуропрајду у Београду су остали незапажени од организације која сада има примедбе на мој став и оптужује ме, дубоко верујем, због личне самопромоције појединаца унутар организације*“;
- да ЛГБТ заједницу ничим и никада није увредио, а нарочито на чијој заштити је радио и радиће и даље, пре свега дајући подршку нормативном оквиру у правима и обавезама.

2. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

2.1. Увидом у једну фотографију Фејсбук профила Нинослава Јовановића која је достављена уз притужбу, утврђено је да је 17 часова пре фотографисања профилне странице, на профилу написано „*O tempora o mores... Представница Холандије на избору за Miss Universe је представник (са емотиконом који се смеје)! Атак на традиционалну породицу са свих страна, е то је!*“ Уз наведени текст додате су две фотографије снимка других Фејсбук профила. На једној фотографији је објава са текстом: „*Трансродна особа изабрана за Мис Холандије 2023. године*“, док је на другој фотографији објава где се постављене фотографије жене која је изабрана за Мис Холандије и жене која је изабрана за Мис Русије са текстом „*Miss Universe Netherlands vs Miss Universe Russia*“. Објава је подешена тако да се може видети јавно.

2.2. Увидом у другу фотографију са друштвене мреже Фејсбук која је достављена уз притужбу, утврђено је да је 17 часова пре фотографисања ове странице, Нинослав Јовановић поред фотографије пејзажа написао: „*Одмах побегнем у Босну чим чујем да је мушкарац победио на избору за Мис у Холандији*“. Објава је подешена тако да се може видети јавно.

2.3. У поступку разматрања притужбе и њене основаности непосредним увидом запослене у Стручној служби Повереника у профил Нинослава Јовановића на друштвеној мрежи Фејсбук 17. јула 2023. године, утврђено је да се на профилу Нинослава Јовановића налази објава од 9. јула 2023. године (20,52 часова, са статусом јавно) на којој је написано „*O tempora o mores... Представница Холандије на избору за Miss Universe је представник (са емотиконом који се смеје)*“ са две фотографије са два друга профила. На једној фотографији је објава са текстом: „*Трансродна особа изабрана за Мис Холандије 2023. године*“, док је на другој фотографији објава где се постављене фотографије жене која је изабрана за Мис Холандије и жене која је изабрана за Мис Русије са текстом „*Miss Universe Netherlands vs Miss Universe Russia*“.

2.4. Након достављеног изјашњења на наводе из притужбе, непосредним увидом у профил Нинослава Јовановића на друштвеној мрежи Фејсбук 18. септембра 2023. године, утврђено је да се на овом профилу и даље налази објава од 9. јула 2023. године (са статусом јавно) и да је

измењена. Уместо ранијег текста, објављен је само емотиконом који се смеје, док су фотографије са друга два профила и даље у објави. На једној фотографији је објава са текстом: „Трансродна особа изабрана за Мис Холандије 2023. године“, док је на другој фотографији објава где се постављене фотографије жене која је изабрана за Мис Холандије и жене која је изабрана за Мис Русије са текстом „Miss Universe Netherlands vs Miss Universe Russia“. Истог дана извршен је увид и у објаву од 9. јула 2023. године са фотографијом пејзажа и утврђено је да је текст који прати фотографију промењен, односно да је текст „Одмах побегнем у Босну чим чујем да је мушкарац победио на избору за Мис у Холандији“ замењен текстом „А избори за Мисс Холандије имају победника ... Да, даа...“.

3. МОТИВИ И РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ МИШЉЕЊА

3.1. Повереник за заштиту равноправности, приликом разматрања овог предмета, имао је у виду наводе из притужбе и изјашњења, прилоге, као и антидискриминационе и друге домаће и међународне прописе.

Правни оквир

3.2. Повереник за заштиту равноправности је самосталан, независан и специјализован државни орган установљен Законом о забрани дискриминације са задатком да ради на сузбијању свих облика и видова дискриминације и остваривању равноправности у друштвеним односима. Надлежност Повереника за заштиту равноправности широко је одређена, у складу са међународним стандардима, како би се омогућило да делотворно и ефикасно остварује своју улогу. Једна од основних надлежности Повереника јесте да прима и разматра притужбе због дискриминације, даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима дискриминације и изриче законом утврђене мере.²

3.3. Устав Републике Србије³ у члану 21. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Такође, Устав Републике Србије јемчи слободу мишљења и изражавања, као и слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје⁴ и прописује да се слобода изражавања може законом ограничити, ако је то, поред осталог, неопходно и ради заштите права и угледа других.⁵

3.4. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода из 1950. године⁶, у члану 14. забрањује дискриминацију и прописује да се уживање права и слобода прописаних у овој конвенцији обезбеђује без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус. Поред тога, чланом 10. конвенције прописано је да свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском

² члан 33. Закона о забрани дискриминације

³ „Сл. гласник РС“, бр. 98/06 и 115/21

⁴ Устав Републике Србије, члан 46. став 1.

⁵ Устав Републике Србије, члан 46. став 2.

⁶ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 9/03, 5/05, 7/05 - испр. и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 12/10 и 10/15

друштву у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства. Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације⁷, којим је дискриминација дефинисана као свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а која се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоом прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу и чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. Одредбама члана 12. Закона о забрани дискриминације забрањује узнемиравање, понижавајуће поступање и полно и родно узнемиравање, које има за циљ или представља повреду достојанства лица или групе лица на основу њиховог личног својства, а нарочито ако се тиме ствара застрашујуће, непријатељско, деградирајуће, понижавајуће и увредљиво окружење. Чланом 20. овог закона, између осталог, забрањено је физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, односно род и родни идентитет, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно стереотипних улога полова. Одредбама члана 20. став 2. овог закона забрањено је ускраћивање права или јавно или прикривено признавање погодности у односу на пол, односно род и родни идентитет или због промене пола, односно прилагођавања пола родном идентитету, као и због трудноће, породилског одсуства, одсуства ради неге детета или посебне неге детета. Забрањено је и физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, односно род и родни идентитет, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно стереотипних улога полова.

3.5. Законом о родној равноправности⁸ у члану 6. став 1. тачка 1. прописано је да род означава друштвено одређене улоге, могућности, понашања, активности и атрибуте, које одређено друштво сматра прикладним за жене и мушкарце укључујући и међусобне односе мушкараца и жена и улоге у тим односима које су друштвено одређене у зависности од пола. Тачком 2. исте одредбе прописано је да су осетљиве друштвене групе жене са села, жртве насиља, као и групе лица које се због друштвеног порекла, националне припадности, имовног стања, пола, родног идентитета, сексуалне оријентације, старости, психичког и/или физичког инвалидитета, живота у неразвијеном подручју или из другог разлога или својства налазе у неједнаком положају, док је тачком 3. ове одребе прописано да пол представља биолошку карактеристику на основу које се људи одређују као жене или мушкарци.

Анализа навода из притужбе и изјашњења са аспекта антидискриминационих прописа

3.6. С обзиром на предмет притужбе, у конкретном случају, потребно је размотрити да ли је Нинослав Јовановић, тако што је на свој профил на друштвеној мрежи Фејсбук ставио објаву: „*O tempora o mores... Представница Холандије на избору за Miss Universe је представник (са*

⁷ члан 2.

⁸ „Сл. гласник РС“ број 52/2021

емотиконом који се смеје)! Атак на традиционалну породицу са свих страна, е то је!", повредио одредбе Закона о забрани дискриминације, односно да ли је на овај начин изнео ставове који представљају узнемиравање и понижавајуће поступање према групи лица због њиховог личног својства – родног идентитета.

3.7. Повереник најпре указује да Закон о забрани дискриминације у члану 45. став 2. прописује посебно правило о прерасподели терета доказивања, према којем, за случај да је акт дискриминације учињен вероватним, терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза, сноси онај за кога се тврди да је извршио дискриминацију. Ставом 4. овог члана прописано је да се наведено правило о терету доказивања примењује и на поступак пред Повереником.

3.8. Подносилац притужбе је учинио вероватним акт дискриминације тако што је доставио доказ – фотографију објаве Нинослава Јовановића на свом профилу на друштвеној мрежи Фејсбук. Наиме, увидом у приложени доказ подносиоца притужбе и непосредним увидом у профил Нинослава Јовановића на Фејсбуку, утврђено је да је Нинослав Јовановић ставио објаву поводом победе транс жене на избору за Мис Холандије, као и да се објава и даље налази на Фејсбук профилу Нинослава Јовановића.

3.9. Повереник за заштиту равноправности је посебно ценио наводе из изјашњења Нинослава Јовановића: *„Не постоје никакве дискриминаторне тенденције у објави, која је свакако објава на мом личном профилу на друштвеној мрежи Фејсбук. Фотографија коју сте доставили као „моју објаву“, не постоји као таква на мом профилу на друштвеним мрежама, тј. по садржају није истинита.“* Из наведеног се јасно закључује да Нинослав Јовановић не оспорава да је достављена објава са његовог профила, међутим оспорава садржај објаве која је приложена уз притужбу као доказ. С обзиром да је запослена у Стручној служби Повереника приликом обраде притужбе 17. јула 2023. године извршила увид у профилну страницу Нинослава Јовановића на друштвеној мрежи Фејсбук и сачинила снимак екрана, а потом поново извршила непосредан увид у профилну страницу и 18. септембра 2023. године и сачинила снимак екрана, неспорно је да је објава на профилној страници Нинослава Јовановића мењања најмање два пута (након подношења притужбе и након давања изјашњења о основаности навода притужбе). Наиме, непосредним увидом у профилну страну Нинослава Јовановића након пријема притужбе (17. јула 2023. године), утврђено је да објава на страници не одговара оној која је приложена уз притужбу као доказ, међутим да и даље садржи текст *„O tempora o mores ... Представница Холандије на избору за Miss Universe је представник.“* Дакле, избрисана је само реченица *„Атак на традиционалну породицу са свих страна, е то је!“*, док је остатак објаве непромењен (текст и слике). Такође, објава која се налази на профилној страни Нинослава Јовановића у тренутку сачињавања овог акта, садржи и даље исте фотографије које су на прилогу уз притужбу, на којима се упоређују жена која је изабрана за мис Холандије и жена која је изабрана за мис Русије са текстом *„Miss Universe Netherlands vs Miss Universe Russia“*, само је избрисан сав текст и остављен емотикон који се смеје. На другој објави (са фотографијом пејзажа) измењен је текст објаве у односу на снимак екрана који је достављен у прилогу притужбе на начин да у тренутку израде овог документа стоји објава: *„А избори за Мисс Холандије имају победника ... Да, даа...“*.

3.10. Уз изјашњење Нинослава Јовановића нису достављени никакви докази који оспоравају наводе притужбе, док је непосредним увидом у његову профилну страницу на Фејсбуку утврђено да је стављао и мењао објаве које и након изјашњења садрже коментаре поводом чињенице да је за Мис Холандије изабрана транс жена, односно коментаре који алудирају да је у питању мушкарац. У складу са одредбама члана 45. став 2. Закона о забрани дискриминације, Нинослав Јовановић није доставио доказе којим је оспорио да фотографија која је достављена уз притужбу *„по садржају није истинита“* са објавом на његовом профилу, као ни доказе да није дошло до повреде начела равноправности.

3.11. Оспоравањем чињенице да је транс жена особа женског пола, подстичу се предрасуде да су транс особе уласком у социјалну или медицинску транзицију „промениле“ род, односно

пол. Анализирајући наводе из изјашњења да „ЛГБТ особе у Србији имају много веће проблеме од избора за најлепшег у Холандији“ очигледно је да Нинослав Јовановић негира чињеницу да је транс жена која је изабрана за најлепшу жену у Холандији јесте жена и негира њено право да се изјашњава као жена. Повереник указује и да подстицању предрасуда о транс особама доприноси и то што Нинослав Јовановић на свом профилу на друштвеној мрежи и даље користи мушки род када пише о жени која је изабрана за Мис Холандије („избори за Мисс Холандије имају победника“), као и да у изјашњењу на наводе притужбе које је доставио Поверенику такође користи мушки род („избора за најлепшег...“). Даље, наводи из изјашњења да Нинослав Јовановић пружа вишегодишњу подршку ЛГБТ особама путем друштвених мрежа, лично присуством на Еуропрајду у Београду, као и давањем подршке „нормативном оквиру у правима и обавезама“ не представљају доказе који оспоравају наводе притужбе.

3.12. Пракса Повереника за заштиту равноправности и обраћања организација за заштиту права трансродних и родно варијантних особа показују да су предрасуде према транс особама јаке и да је њихов положај у друштву изразито осетљив. Трансполне и трансродне особе спадају у изразито маргинализовану групу која је често изложена различитим видовима дискриминације, иако постоје помаци у побољшању њиховог положаја. Из тих разлога важно је да се у јавном простору не подстичу предрасуде, а поготово не од стране државног секретара који обавља посао у министарству надлежном за заштиту људских права, већ да се негује култура дијалога о свим друштвеним темама, на начин да се уважава свачије достојанство и право на недискриминацију. Креирањем позитивног става према трансродним и родно варијантним особама је могуће утицати на разградњу присутних предрасуда и стереотипа који се везују за ове особе и умањење степена социјалне дистанце према њима.

3.13. У Препорукама за медијско извештавање о трансродним, интерполним и родно варијантним (ТИРВ) особама⁹ наведено је: „И баш због тог својства и моћи језика да категоризује индивидуе, као прво и начелно правило, кога се треба придржавати приликом извештавања о трансродним особама или темама, јесте – обавезно поштовање жеље и преференције особе по питању коришћења терминологије која је најбоља описује и која најбоље дефинише њен идентитет. Тиме се приступа с поштовањем и уважавањем идентитета не само једне особе, већ и читаве заједнице којој она припада или заступа. (...) Често понављање неадекватне терминологије ствара погрешну слику о томе шта трансродност јесте и тако лоше утиче не само на прихватање трансродности од стране шире јавности већ негативно утиче и на саме трансродне особе које се налазе у процесу (само)откривања и спознаје сопственог родног идентитета.“

3.14. Повереник указује и на релевантну праксу Европског суда за људска права. У случају *Christine Goodwin v. United Kingdom*¹⁰ Европски суд за људска права наводи: „у двадесет и првом веку, право трансродних особа на лични развој и физичку и моралну сигурност, какву у пуном смислу уживају остали чланови друштва, не може да се посматра као нешто што је контроверзно и што изискује да прође неко време да би питања с тим у вези могла да се сагледају у јаснијем светлу. Укратко, незадовољавајућа ситуација у којој трансродне особе живе у некаквом међупростору, не припадајући у потпуности ни једном ни другом полу, више није одржива.“

3.15. Резултати истраживања о ЛГБТ особама у Европској унији (ЕУ), Северној Македонији и Србији, које је спровела Агенција ЕУ за основна права (ФРА) 2019. године, показују да више од половине ЛГБТ особа у Србији (53%) избегава да буде отворено око свог ЛГБТ идентитета члановима породице, пријатељима и комшијама из страха да ће бити нападнути, малтретирани или да ће им претити. Такође, имају тенденцију да своју сексуалну оријентацију и родни идентитет сакрију у јавном превозу (63%), на јавним местима и у зградама (59%), као и у кафићима, ресторанима, пабовима и клубовима (49%). Дискриминација на основу сексуалне оријентације, родног идентитета и полних карактеристика распрострањена је у различитим

⁹ <https://talas.org.rs/publikacije/> Талас, Београд, 2022.

¹⁰ Представка 28957/95, пресуда од 11. јула 2002. године, страна 244. параграф 90.

областима живота. Стигма и дискриминација спречавају ЛГБТ особе да остваре свој пуни потенцијал и ометају њихов допринос развоју друштва. Истраживање ФРА о положају ЛГБТ открило је да је 17% ЛГБТ испитаника у претходних пет година доживело физичке или сексуалне нападе, а 41% је доживело узнемиравање у претходних 12 месеци због своје сексуалне оријентације и радног идентитета. Већина ЛГБТ особа које су доживеле насиље (82% у случају физичког или сексуалног напада и 90% у случају узнемиравања) одлучило је да то не пријави. Главни разлози за непријављивање физичких или сексуалних напада били су: недостатак поверења у полицију (35%), страх од хомофобне и/или трансфобне реакције полиције (29%), осећај стида и срама (28%) и сумња да би се било шта догодило након пријављивања (27%).

3.16. Повереник на крају још једном указује да је посебно неприхватљиво да државни секретар који је функционер у Министарству за људска и мањинска права и друштвени дијалог јавно износи ставове који стварају понижавајуће и увредљиво окружење за транс особе. Носиоци јавне власти, као и сви други који својим радом и ауторитетом утичу на формирање ставова јавног мњења, морају бити свесни одговорности за јавно изговорену реч и морају додатно да воде рачуна да ли својим изјавама узнемиравајуће и понижавајуће поступају према лицу или групи лица на основу неког њиховог личног својства. Због тога је још наглашенија њихова обавеза да својим актима не подржавају и подстичу стереотипе и предрасуде према транс особама. Одговорност за јавно изговорену реч постоји и на платформама као што су друштвене мреже, јер су то места која су доступна широј јавности, посебно што се ради о профилу отвореном за јавност.

3.17. У вези са свим наведеним, Нинослав Јовановић, државни секретар Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, повредио је достојанство транс особа на основу родног идентитета тако што је јавно, на свом профилу на друштвеној мрежи Фејсбук, изнео ставове који представљају повреду личности транс особа и стварају понижавајуће и увредљиво окружење.

4. МИШЉЕЊЕ

Нинослав Јовановић, државни секретар Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, повредио је достојанство транс особа на основу родног идентитета тако што је јавно, на свом профилу на друштвеној мрежи Фејсбук, изнео ставове који стварају понижавајуће и увредљиво окружење, чиме је повредио одредбе члана 12. Закона о забрани дискриминације.

5. ПРЕПОРУКА

Повереник за заштиту равноправности препоручује Нинославу Јовановићу да:

5.1. Уклони објаве са свог профила на друштвеној мрежи Фејсбук које се односе на избор за Мис Холандије.

5.2. Да се састане са подносиоцем притужбе, односно представницима организације цивилног друштва која се бави заштитом транс особа како би се ближе упознао са проблемима и изазовима са којима се суочавају транс особе.

5.3. Убудуће у оквиру својих активности не крше законске прописе о забрани дискриминације.

Потребно је да Нинослав Јовановић обавести Повереника за заштиту равноправности о планираним мерама у циљу спровођења ове препоруке, у року од 30 дана од дана пријема мишљења са препоруком.

Сагласно члану 40. Закона о забрани дискриминације, уколико Нинослав Јовановић не поступи по препоруци у року од 30 дана, биће донето решење о изрицању мере опомене, против којег није допуштена жалба, а за случај да ово решење не спроведе, Повереник за заштиту равноправности може о томе обавестити јавност.

Против овог мишљења са препоруком није допуштена жалба нити било које друго правно средство, јер се њиме не одлучује о правима и обавезама правних субјеката.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**

Бранкица Јанковић

Доставити:

- Удружењу „Да се зна!“, Београд
- Нинославу Јовановићу, Београд

